

bývalí disidenti způsobem naznačujícím, jako by znovunastolení lidských práv nebylo vlastně svatým cílem, ale jen účelovým prostředkem boje proti komunismu. Škoda.

Půjde však jen o devalvací? Neobrací se spíše idea lidských práv před našima očima ve svůj pravý opak? Filosofové tzv. frankfurtské školy přišli již před delším časem, kdy jsme o tom ještě nesměli číst, s pojmem „dialektika novověku“. Snažili se ukázat, jak se přísliby novověkého myšlení po svém naplnění obrací ve svůj pravý opak. Technika měla přinést věk štěstí – ale tomu už v okamžiku, kdy se tato dialektika poprvé vyjevila, totiž za první světové války, kdy proti zákopům vyrazily tanky, nemohl nikdo věřit. A to ještě nikdo nevěděl nic o ekologii. Rozvoj techniky měl přinést věk, kdy nebude třeba lidské práce – což se splňuje, ale důvod k radosti to zrovna není. Nuže – i lidská práva jsou idejí novověku a nepodléhají tedy i ona této dialektice (podle pana Hegela jí ostatně podléhá všechno) a neobráť se konec konců po svém naplnění ve svůj opak? (Člověk „z ulice“ je už náchylný si to občas myslit, zejména tehdy, když se idea lidských práv instrumentalizuje k dosažení mnohdy i všelijak pochybných cílů). Nemíj tedy, řečeno s Hegelem, tato „negace“ zabudována už v samé myšlence „přirozených“ lidských práv, přesněji řečeno, není tam zásadní konstrukční chyba, která tkví právě v deklaraci oné „přirozenosti“?

Na idejí lidských práv jsou pozoruhodné dvě věci. Jednak, že je typická pro země, kde se hlásalo křesťanství, na druhé straně však to, že je zdůvodňována veskrze pohansky. Její zdůvodnění je zřejmě možno prohloubit až k biblickému základu, že člověk je (čímá být) Božím obrazem a jako takový má svou důstojnost, jejímž výrazem lidská práva jsou. Toto prohloubení je však až sekundární, dodatečné; primární zdůvodnění tkví právě v oněch „přirozených“ základech. Historicky je to pocho-pitelné; opírání společenských skutečností o křesťanské zdůvodňování vzalo za své nejspoději v ohni třicetileté války – odtud bylo nutno přecházet na opření se o „přirozenost“. Ovšem přirozené, chápeme-li to biologicky, geneticky, jsou i perverze; nehledě na to, že v současné pozdní době už ani mnohdy pořádně nevíme, co je normální a co perverzní. Bible to ovšem ví – jenže i tady se možná potvrdí zmiňovaná dialektika. Díky tomu, že platí lidská práva, směje dnes svobodně Bibli číst (či také nečíst), tisknout, šířit. Nebude však jednou i Bible odhalena jako kniha netolerantní, urážející různé „menšiny“, odporující ideologii multikulturalismu a nebude jako taková zakázána? Někteří exegeti sice statečně zápolí o její reinterpretaci do post-moderně přijatelné podoby, ale tím se lidé nemusejí dát oklamat.

Postmoderna! Tady to máme. Což jestli byla lidská práva vázána jenom na mo-dernu? Což jestli budoucnost patří například nějaké hajlující mládeži, třeba v nějaké slušnější formě? Postmoderna nesnáší jedinou pravdu – ale není idea lidských práv právě na ní založena a bez ní neobhajitelná? Nejsou lidská práva tam, kde *anything goes*, všechno jde, jen západní ideologii, vnucovanou jiným kulturám? Nenasítává epocha iracionalismu, přičemž myšlenka lidských práv byla výplodem rozumu, který se považoval za univerzální a zakládal tak důstojnost a bratrství všech lidí, jak už to viděli i staří stoikové?

Ostatně – lidská práva – a co lidské povinnosti? Lze se na lidská práva odvolávat jako jednotlivec? Nejsou to spíše principy společenství? Lze se na lidská práva odvolávat proti legitimnímu zájmu společnosti – může pak taková společnost natrvalo přežít? Nejsou lidská práva především pozitivní stránkou příkazů Desatera, které jsou vyjádřeny negativně jako zákazy a povinnosti?

Věřodnost myšlenky lidských práv bude v každém případě záviset na věro-hodnosti jejich nositelů, podobně ovšem i míra jejich perverze. Tady je možná zakopan pes: není úpadek lidských práv především úpadkem jejich hlasatelů? Neboť kde jsou všichni ti liberálové, kteří přemýšleli o co největším štěstí pro co nejvíce lidí, psali knihy o morálce a etnostech a snili o svobodě a věcném míru pro všechny? Co s nimi má ještě společného dnešní liberál, pro něhož morálka není ekonomickou kategorií, štěstí pro všechny je sen hlupáků a svoboda znamená pro menšinu svobodu podnikat a pro většinu svobodu konzumovat? Lidská práva pak už slouží jenom k tomu, abychom se nežkožumovali navzájem.

Pěje-li nářek nad lidskými právy teolog, je to samozřejmě podezřelý – neboť kdo bránil realizaci ideje lidských práv ve společnosti více než teologové a církve? Nakonec však i oni poznali, že se kupodivu i křesťanstvu nejlépe žije tam, kde lidská práva platí a dokonce tady jeden z nich (tj. moje maličkost) nařiká nad jejich úpadkem. Samozřejmě si tu přítom nakonec přihřeje svou polivčičku – kolega Bonhoeffer si kdysi povšiml, jak se ten novověk krásně emancipoval od svých křesťanských zdrojů, ale jak se k nim zase rychle utíká, když je mu úzko – co kdybychom to spolu znovu zkusili?

(Seminární práce z teologické etiky na ETF UK, nepatrně upraveno redakcí)

Autor je farářem sboru ČCE v Domažlicích

HOMOSEXUALITA, ETIKA A CÍRKVE HOMOSEXUALITY, ETHICS AND CHURCHES

JINDŘICH HALAMA Jr.

Abstract: *Homosexuality has become a burning pastoral, ethical and political problem at present. As the prejudiced views of homosexuality as a wilful personal vice or a disease have been overcome, we experience an intense effort of different churches to find a consensual approach to it. The outcome is ambiguous, the matter causing much division. The biblical evidence does not enable us to approve or to condemn homosexuality, theologically there is no clear argument against the ordination of homosexuals or against homosexual partnerships. The problems and hindrances are of pastoral and social nature. The author understands homosexuality as a defective form of sexuality, nevertheless, homosexual partnerships should have its place and rights in the society and in churches. It is important to understand sexuality as a mundane quality, aimed at human partnership, which has no eschatological value. And we should remember that church is based on the fellowship of the Holy Spirit, not on sexuality.*

Homosexualita, o které se ještě před zhruba dvěma generacemi v takzvané slušné společnosti veřejně nemluvalo, se stala v dalších letech postupně tématem etickým, pastoračním a politickým. Chceme-li se zamyslet nad tímto problémem z hlediska křesťanské etiky, je užitečné vzít v úvahu celkovou společenskou situaci. Velkým tématem demokratických společností je ochrana menšin a jejich práva, tedy i ochrana a práva homosexuálně orientovaných bližních.

Budíž mi dovoleno říci hned na počátku, že mám ze současné společenské atmosféry, v níž se šermuje právy nalevo napravo, v čase i prostoru, spíš obavy. Zdá se mi, že obecný trend je rvát se o svá práva a hnát k odpovědnosti druhé – tedy vyloženě protikřesťanský. Nevím, kam nás tato vlna zanesle, ale nelíbí se mi to. V souvislosti s debatou o homosexualitě přispívá celková atmosféra k ostré polarizaci stanovisek, jak ve společnosti, tak v církvích. Skoro by se dalo říci, homosexualita je dnes téma dost explozivní k rozdělení libovolné církve. Aktuálně proběhlo (a probíhá) několik velmi bouřlivých debat především v Německu.

Proč zrovna homosexualita zdvihá takové emoce? Jak se vlastně křesťané různých konfesí vyrovnávají se sexualitou? Pokusím se shrnout své úvahy v pěti bodech: 1. co víme o homosexualitě? 2. čím je teologicky lidská sexualita? 3. jak rozumím biblickým zmínkám o homosexuálním styku? 4. jak se k problému staví církev? 5. co z toho plyne pro náš vztah k homosexualitě?

1. Co víme o homosexualitě?

Homosexualita byla po věky považována v tzv. křesťanské společnosti za odpornou zvrácenost, tedy také právně zakázanou a trestně stíhanou. Trestnost homosexuality trvala mnohde až donedávna, v některých zemích snad ještě trvá.

S tím, jak lékařská věda objevovala nové a nové skutečnosti, se nejprve přesunulo hodnocení směrem, že homosexualita je nemoc, kterou je třeba léčit, zvláště psychicky. To ovšem postupně medicína vyvrátila, když zjišťuje, že dispozice k homosexualitě jsou evidentně vrozené (snad dokonce geneticky dané), že sexuální orientace není černá nebo bílá, ale existuje dlouhá škála možností, zřejmě nepřetržitá, od heterosexuality k homosexualitě. Existují lidé, kteří jsou homosexuálně orientováni, ale žijí v manželství a mají děti. Adaptovali se na heterosexuální život, což je sice možné, ale ne pro všechny. Na druhé straně existují lidé, kteří života v manželství s osobou opačného pohlaví nejsou schopni vůbec a nedá se to nijak změnit.

Na utváření sexuální orientace mají hluboký vliv podmínky především v útlém dětství a v dospívání, ale u něhož je zřejmě dána předem a nezměnitelně. Proto byla také vyřazena z mezinárodní klasifikace nemocí. U nás to platí od r. 1994. A od r. 1990 u nás platí právně stejná pravidla pro homosexuální a heterosexuální chování (trestnost sexuálního styku).

Jaká je vlastně početnost homosexuálů, o tom jsou spory, statistiky, které tu nejsou obzvlášť přesné, uvádějí od 2 do 4% obyvatelstva, přičemž homosexuálních žen je méně než mužů. Dnešní sexuologie má některé poměrně spolehlivé metody, kterými se dá zjistit sexuální orientace a podle toho i možnost terapie. Hodně homosexuálně orientovaných lidí by chtělo být heterosexuální, ovšem jenom u některých je možné, aby se chovali heterosexuálně. Tím se však jejich orientace nezmění, ta zůstává a není předem jisté, jak se v budoucnu projeví.

Medicina přijala existenci homosexuálů jako fakta a snaží se jim pomáhat. Pokud je člověk jednoznačně homosexuálně orientován, jde o jít to, aby svou orientaci poznal a přijal. Aby se dotyčná osoba vyrovnala s tím, že je právě taková a naučila se s tím žít. Společensky je to zatím pořád velmi sporná věc, teprve v posledních letech se atmosféra začala měnit, ale homosexuálové mívají nadále problémy jak s příbuznými a známými, tak sami se sebou.

2. Čím je lidská sexualita v teologické perspektivě?

Uvažujeme-li o homosexualitě, jako jedné z forem sexuality, je dobré zamyslet se nad sexualitou obecně. Jak vnímáme, jako křesťané, funkci lidské sexuality? Co je smyslem této stránky lidské bytosti?

V jednom směru se biblické podání shoduje s biologií, když existenci člověka jako dvojpohlavní bytosti spojuje především s rozmnožováním (Gn 1,28 – plodte se a množte se). Z biologického hlediska je sexualita nástrojem zachování druhu. Znamená to však, že se lidská sexualita v zásadě neliší od sexuality jiných živočichů? Nebo je naše sexualita ještě něčím jiným? V čem spočívají rozdíly? Nejinápadnější je, že člověk nemá říji, že je připraven a ochoten se pářit i tehdy, kdy to k rozmnožování nevede, biologicky viděno je to plýtvání energií. Toto konstatování může působit komicky, ale naznačuje to, že lidská sexualita není zřejmě pouze biologickou záležitostí.

Proto je s psychology a sociology třeba hledat další rozměry, ptát se, jakou roli hraje sexualita v duševním životě člověka a ve vývoji lidského společenství, především rodiny. Jako teologové se pochopitelně budeme ptát i po tom, má-li lidská sexualita ještě hlubší, řečneme duchovní rozměr.

Užitečnou pomůckou může být pohled katolické morální teologie, která se systematicky sobě vlastní definuje čtyři aspekty lidské sexuality:

- a) smyslové uspokojení – tedy individuální zážitek, biologicko-fyziologický;
- b) akt vzájemnosti – jedinečné intimní spojení partnerů, tedy personální prvek, kde pohlavní styk je součástí partnerského vztahu;
- c) plození – prvek sociální, k němuž patří odpovědné přijetí rodičovství;
- d) tajemství – prvek mystický, vyjadřující kosmický řád lásky (kde vzájemnost může být odrazem vztahu Krista a církve).

Co vypovídají tato čtyři hlediska o lidské sexualitě obecně, případně o homosexualitě?

a) Hledisko fyziologické, uspokojení pudové potřeby, fyzické stránky pohlavního aktu, nám k orientaci celkem nic neřekne. Homosexuální, heterosexuální, nebo třeba různé formy autosexuality, všechny vedou k vybití pudu, tedy k cíli. Chceme-li sem nějak dosadit mravní hledisko, připomeňme si, že člověk své fyziologické potřeby mnohostranně reguluje a více či méně ovládá, což nepochybně může a má činit i se svým sexuálním chováním.

Pokusy zahrnout či diskvalifikovat homosexualitu z hlediska fyziologického jsou spíše staršího data, pracují s kategoriemi jako přirozené a nepřirozené (což jsou kategorie velmi špatně uchopitelné) a stojí víc na předsudcích než na solidních argumentech.

b) Zásadní důležitost pro lidskou sexualitu má hledisko druhé, hledisko vzájemnosti. Lidský pohlavní život má být, jak my teologové (a nejen my) tvrdíme, součástí trvalého partnerského soužití. Biologové mohou říci, a také to říkají, že se tento rys vyvinul následkem neuvěřitelně dlouhé doby, po kterou musí člověk pečovat o potomstvo a tedy je nutno, aby samec a samice zůstali mimořádně dlouho spolu. Ale nemusíme se spokojit s tím, co nám praví biologové. Teologicky je partnerství muže a ženy viděno jako vzájemné doplnění a sjednocení (učiním mu pomoc – Gn 2,18; stanou se jedním tělem – Gn 2,24). Tělesné spojení, pohlavní akt je zasazen do vztahu nejužší vzájemnosti. Člověk je uzpůsoben (stvořen) ke vzájemnosti, aby

právě v setkávání s druhým, ve sjednocení s ním nacházel i sám sebe. V lidské sexualitě jde o sebeodevzdání i přijetí druhého, o vzájemné darování, o jedinečný, intimní vztah dvou bytostí.

Ani zde se nedá říci, že homosexuální vztah k takovéto kvalitě nemá předpoklady. Teoretikové (katolíci, ale i někteří evangeličtí) praví, že homosexuální láska je jakousi fixací na vlastní pohlaví, tedy v poslední zase na sebe sama a ne plnohodnotným vztahem vzájemnosti. Odborníci (i křesťanští), kteří mají s homosexuálními partnerstvími dlouhodobou zkušenost, však potvrzují, že homosexuální vztah takovou kvalitu mít může.

c) Třetím aspektem je plození, vlastně původní biologická funkce sexuality. U člověka byla ovšem rozšířena a obohacena, skrze rodičovství dostala výrazný sociální rozměr. Pro katolickou nauku je tento moment stále zásadní, stejně důležitý jako vzájemnost (proto odpor k umělé antikoncepci, která tento aspekt z pohlavního aktu vylučuje). Sexuální styk musí být z jejího hlediska zásadně otevřen své plodivé funkci, jinak je neřádný. Z toho plyne, že homosexuální pohlavní styk nemůže být v žádném případě legitimní formou vyjádření sexuality.

Na protestantské straně nehraje hledisko plodnosti tak důležitou roli a tento argument tedy neplatí, alespoň ne jednoznačně. Určité bychom si měli vážně klást otázku, zda lze beze škody plodnost z sexuálního vztahu vědomě vyloučit, ale stejně zřetelné je, že sexuální vztah, kterému plodnost chybí, neztrácí proto oprávněnost.

d) Konečně vztah pro katolickou církev platí, že lidská sexualita dostává ještě jiný rozměr, rozměr duchovní. Patří výlučně do manželství a dostává jakousi metafyzickou kvalitu. Vyjevuje se tu, právě i v pohlavním spojení, z něhož vzejde nový život, tajemství bytí, tajemství jednoty (s tím souvisí nezrušitelnost manželství, které bylo dovršeno pohlavním stykem). Nebudu se pouštět do úvah, kudy do křesťanství vstoupila představa o sakrálnosti sexu. Skutečností je, že církev poznamenala ve větší či menší míře, v tradičním učení katolickém, ale leckdy i v protestantismu.

Pokud přiznáme sexualitě tento duchovní rozměr, je každý styk mimo manželství smilstvem a perversí, tedy o styku mezi osobami stejného pohlaví nemůže být ani řeči. Já jej v bibli nenacházím.

3. Jak rozumím bibli ve vztahu k homosexualitě

Otázka, jak se k homosexualitě máme postavit jako křesťané, souvisí také s tím, jak rozumíme biblickému svědectví. Tradiční, věkovitý výklad bible homosexualitu pokládá za hřích, zvrácenost, něco, co je bytostně nekřesťanské. Na čem se takový názor zakládá?

Ve **Starém zákoně** je několik míst, která buď přímo o homosexuálním chování mluví, nebo takový výklad umožňují:

Gn 19 – Sodoma. Toto místo je tradičně spojováno s pohlavní zvráceností, žádost sodomských mužů ukazuje dost pravděpodobně na sexuální násilí (ať je poznamenejme). Nemí tu však důležité, o jaký konkrétní druh násilí mělo jít. Odsouzena není homosexualita, ale násilí k hostům! (stejně i Sd 19 – Gibeá) V samotné bibli, u proroků, je hřích Sodomy hodnocen jako pýcha, sobectví, modlářství (smilstvo). Teprve později, v pseudepigraphách a tradici, dostává sexuální obsah.

Když tedy vyloučíme zmíněné texty jako přinejmenším nejasné, jsou ve Starém

zákoně dvě místa, obě v Lv, v tzv. „zákoně svatosti“ (kap. 17–26), která zřetelně mluví o homosexuálním styku mužů:

Lv 18,22 – „Nebudeš obcovat s mužem jako s ženou, oba se dopustili ohavnosti;

Lv 20,13 – „Kdyby muž spal s mužem jako s ženou, oba se dopustili ohavnosti; musejí zemřít; jejich krev padni na ně.“

Existuje rozšířený výklad, že zde jde především, ne-li výlučně o kultickou čistotu, tedy o předpisy mající náboženské pozadí. Zmíněné praktiky jsou praktiky pohanské, související s různými kulty nebo magickými obřady (co je neobvyklé, je mocnější). To bývá podpořeno zdůrazněním kontextu: je stejně zakázán pohlavní styk s příbuznými všeho druhu, vlastními i nevlastními, cizoložství a styk s dobytčaty, s odúvodněním, že „tím vším se znečišťují pronárody“ (18,24). Jde tu tedy o pohanské sexuální praktiky.

Zastánce homosexuálních vztahů uzavře, že tu nejde o homosexualitu jako celkovou orientaci, natož o homosexuální lásku. Čili, Starý zákon nezakazuje homosexuální vztah. To je sice přesvědčivá argumentace, ale praktickým důsledkem kultického zákazu byla netolerance k jakémukoli formě homosexuality. Nepochybně pro starozákonního člověka byl homosexuální styk mužů (o ženách se nemluví) zavrženíhodný v každém případě. Což zdůrazňují konzervativní vykladači a fundamentalisté z toho udělají věčný Boží zákon.

V Novém zákoně je zmíněk několik, nepochybně to souvisí se situací pozdní antiky a homosexuální módou v helénismu. Pavel v **Ř 1,26–27** („jejich ženy zaměnily přirozený styk za nepřirozený a stejně i muži zanechali přirozeného styku s ženami a vzplánují žádostí jeden k druhému“) argumentuje kategorií přirozenosti, pokládá tedy homosexuální chování za umýšlnou zvrácenost, něco, co si člověk volí. Na to míří základní námitka těch, kdo chtějí prokázat, že ani NZ nezavrhne homosexualitu jako takovou, ale jenom určité formy sexuálního chování.

Jenom jednoslovné označení najdeme **1 K 6,9–10** „*Ani smilníci, ani modláři, ani cizoložníci, ani nemravní (MALAKOI), ani zvrácení (ARSENOKOITAI), ani zloději, ani lakomci, opilci, utrahači, lupiči nebudou mít účast v Božím království*“. Podobný seznam je i **1 Tm 1,8–11** („...vrabý, smilníky, zvrhlíky (ARSENOKOITAI), únosce, lháře, křivopřísežníky...“). Nejpravděpodobnější výklad je zřejmě ten, že Pavel tu odsuzuje rozšířenou pederastii, to, že starší a dobře postavení muži si vydržovali mladé a krásné chlapce.

Z novozákonních zmínek lze učinit zase dvojí závěr:

A. Odsouzení homosexuálních styků je zaměřeno proti takovému pohlavnímu životu, který je věcí uvážené volby, který je příklonem k tehdy módní homosexualitě. Přirozené homosexuální orientace a intimního osobního vztahu se netýká.

B. Nový zákon označuje homosexualitu za hříšnou perversi Božího stvoření, ano dokonce obecného přirozeného zákona (Ř 1), za jednání proti Božímu zákonu (1 Tm 1) a za překážku vstupu do Božího království (1 K 6). Jakékoliv pokusy ospravedlnit ji jsou překrucováním Písma.

Čili máme-li se pokusit nějak shrnout, co z bible o homosexualitě vyčteme, můžeme myslími odpovědně říci:

Konkrétní výroky týkající se homosexuálního pohlavního styku jsou v bibli vždycky v kontextu různých zlých skutků, jako příklady toho, co patří k životnímu stylu pohanů. O homosexuální orientaci člověka nevyovídá bible nic, jenom o konkrétním chování.

Toto chování je chápáno jako svévolné, jako zvrácená chuť, kterou člověk koná buď magicky, nebo z rozmaru. Nepočítá se tu s trvalým spojitým partnerů stejněho pohlaví.

Je ovšem zřejmé, že biblický člověk má homosexuální jednání v ošklivosti a zřejmě to platilo pro každou formu homosexuality, což se vyvinulo jako praktický důsledek kulturního zákazu.

Mám za to, že na základě bible nemůžeme homosexuální chování jako takové ani zahrnout, ani obhájit. To ostatně platí stejně o spoustě dalších životních problémů. Zůstává tu otevřený prostor, ve kterém je nutno hledat odpovědné řešení.

4. Jak se k problému staví církev?

Vztah církvi k homosexuálním lidem je složitý. Ještě poměrně nedávno byla homosexualita pokládána za jakousi osobní zvrácenost, za projev zkaženosti a hříchu dotyčné osoby.

Podíváme-li se na starší postoje některých evangelických teologů, K. Barth v Dogmatice homosexuality odmítá (III/4). Homosexualita je mu projevem porušeného lidství, důsledkem hříchu. Základem lidství je spolubytí muže a ženy a nikdy jinak. Podobně se vyjádřil i H. Thieltcke – je třeba vést člověka k sublimaci homosexuálního pudu. Wolfgang Trillhaas (1961) praví, že homosexuality nesmíme diskriminovat, je třeba umožnit jim život podle jejich založení, dobře přitom však musíme zvažovat nebezpečí a pokušení. Určitá povolání – učitelské či pastýřské, by se jim neměla dovolovat. Tedy nediskriminovat, ale diskriminovat.

Katolické učení, jak jsme zmínili dříve, nemůže homosexualitu zrovnoprávnit pro nepřítomnost plodivého aspektu, i kvůli určité „posvátnosti“ sexuálního styku. Z toho plyne velká zdrženlivost v teorii: „*homosexuální osoby jsou povolány k čistotě*“ (Persona humana, 1975). Katolické doporučení homosexuality je, pohlavně nežít. Praxe je ovšem složitější a praktické pastorační přístupy užívají různé možnosti výjimek a volnějších výkladů.

Když sledujeme vývoj církevních přístupů zvláště k etickým otázkám v oblasti sexuality (antikoncepce, potrat, homosexualita), zdá se, že protestanti stáli kolem roku 1960 prakticky asi na těch pozicích, které zastává katolická církev dnes. Dnešní protestanti jsou mnohem otevřenější, možná ale také mnohem zmatenější.

Dá se říci, že sama homosexuální orientace dnes není v církvi odsuzována, většinou se setkáváme s důrazem na potřebu přijetí osob s odlišnou sexuální orientací. Poměrně otevřeně se dnes také hovoří o ordinaci homosexuality, ovšem častěji se od ní církve distancují, než by ji schvalovaly. Pokládám za dobré znamenání, že již není tabu.

Ještě patřivější otázkou je uznání homosexuálního partnerství. V některých společnostech je uznáno politicky a logicky si činí nárok na uznání i církevní. Někde se praktikuje církevní požehnání homosexuálním partnerům, jinde je to vnímáno jako zkáza církve. Celkově je dnes v církvích obecně přijata skutečnost, že mezi námi žijí homosexuální osoby a mají právo na to, být samy sebou. V otázce, zda to zahrnuje i pohlavní život, se však stanoviska rozcházejí. Na katolické a evangelikální straně je obvyklým postojem vést homosexuální osoby k pohlavní abstinenci, praktikovány homosexuální styk je pro ně nepřipustný.

5. Co z toho plyne pro náš vztah k homosexualitě?

Chceme-li si odpovědět na otázku, co s homosexualitou, musíme se nejprve zeptat: Je homosexualita proti Božímu záměru s člověkem, je deformací stvoření? A máme problém.

Prohlásíme-li, že dvojpohlavnost a vztah muže se ženou je jediným pravým určením člověka, musíme se vyrovnat s námitkou: Jestliže je ideálem heterosexualita, proč máme tolik důrazů na panictví v bibli? Proč je tu Zj 14,4 (neporušili svou čistotu se ženami) a proč Ježíšova slova Mk 12,25 (nežení se ani nevzdávají, ale jsou jako nebeští andělé)? Co znamená Pavlův důraz na jínakost vzkríšení (1 K 15,44 přirozené a duchovní tělo)? Pro mne z toho vyplývá, že lidská sexualita nemá eschatologickou hodnotu. Že má funkci a význam jenom v tomto pozemském životě. Připomeňme si, že andělé jsou v církevní tradici bytosti bezpohlavní.

Jak jsme řekli dříve, homosexuální partnerství je defektní z hlediska plození. Což se dá interpretovat tak, že mu cosi schází, že je o něco důležitější ochuzeno, a že tedy homosexualita je svým způsobem méněcenná sexualita. A já se k tomuto názoru kloním. Je-li však takováto sexualita prostředkem vyjádření vzájemné lásky, zdá se mi přesto oprávněné ji užívat.

Osobně manželství vnímám jako vzácný dar, vztah k milované ženě se mi jeví jako vrchol vši krásy stvoření. To ovšem nepochybně způsobuje skutečnost, že nemohu život vidět z perspektivy homosexuální. Tito lidé vnímají svět jinak, vidí a prožívají svoje tělo jinak než já, a já si myslím, že jsou o určité věci ochuzeni.

Jestli jde v sexualitě především o nejhlubší vzájemnost, o fyzický projev lásky k druhému člověku, a já jsem přesvědčen, že ano, nemůžeme homosexuálnímu vztahu upřít oprávněnost. To neznamená, že je totéž jako manželství a že na něj musí platit rodinné právo, ale svá práva by mít měl, a to ve společnosti i v církvi.

Otázka, jestli ordinovat homosexuality, je špatně postavena. To se otevírá děje. V žádném ordináčním smlu nebyla zjišťována sexuální orientace a ukazuje se, že slušné procento duchovních má určité homosexuální sklony. V celibátu je to samozřejmě častější. Nepochybně už celé generace homosexuálních kazatelů požehnané pracovaly na různých místech. Jenom to pečlivě tajili. Čili otázka by měla znít, jestli lze ordinovat někoho, kdo žije v homosexuálním svazku, nebo zda ordinovaná osoba do takového svazku vstoupit smí. Nejsem zásadně proti tomu. Na sexuální chování člověka bychom měli mít jeden metr, ne dva. Je-li někdo homosexuální a potká partnera, s nímž chce žít a milovat se, necítím se oprávněn mu to zakázat. K tomu, abychom měli morální právo takový vztah zakázat, bychom museli prohlásit, že nejde o lásku v pravém slova smyslu, ale jenom o hříšnou touhu. Což často nedovedeme rozpoznat ani u homosexuálních manželství. Odvážím se říci, že věrný homosexual mi připadá přijatelnější než promiskuitní heterosexual.

Osobně jsem učinil zkušenost, že čím více se nad tímto problémem zamýšlím, tím víc zjišťuji, jak mnoho z mého postoje je předsudek, jakási zakorčená nechuť, odmítnutí předem, které si teprve potom hledá důvody. Ale stejně nebezpečí vnímám i z druhé strany. Někde se projevuje tendence nejprve prohlásit homosexualitu za normální a potom to dodatečně ztůvodňovat. Jedno i druhé je způsob, jak se rozdělit na nepřátelské tábory a vést zbytečné boje.

Proto bych chtěl znovu zdůraznit, že sexualita není něco, s čím by stála či padala

církev. V církvi nejde o sexualitu, ale o obecnost víry, které navzdory našim před-
sudkům vytváří Duch Boží.

(Předneseno na setkání absolventů a přátel ETF UK v Praze v listopadu 2000)

Autor je odborným asistentem na katedře teologické etiky ETF UK v Praze

PERSONALIA

ODŘENÉ NOHY A PLAMEN V SRDCI

(K sedmdesátým narozeninám Lydie Doubravky Cejpkové)

MILAN BALABÁN

„Nic nezískáme, zjistíme-li ve své zapomnělosti, že jsme zestárlí. Ale je zisk pozovat na prohlubující se lítosti, že dospíváme.“ To je citát ze S. Kierkegarda (Čistota srdce, v překladu J. Veselého, Kalich 1989). Tento dánský myslitel pokračuje: „Je namáhavý pokrok v dobrém, kdy člověk postupuje, jako by měl odřené nohy.“ To, zdá se mi, kreslí i „dějiny duše“ L. D. Cejpkové narozené 11. ledna 1931 v Boratině v nejdejšímu Polsku, nyníjší Ukrajině. Připomíná onu Lyďanku, podnikatelku, která otevřela srdce Pánu a dvěte Pavlovi (Sk 16,14); s příchodem české kněžecí deery Doubravky (Dobruvy), do Polska (ca. 965) se přitom datuje přijetí křesťanství v Polsku. Lydie se narodila jako deera duchovního Antonína Balabána, působícího po deset let mezi volyňskými Čechy, a Anny Trojanové vyšle z vášnivě písmácké rodiny. (Viz A. Balabán, Mé vzpomínky, Eman 1993. O vydání těchto vzpomínek se za-sloužila i L. Cejpková-Balabánová.) První třídu obecné školy absolvovala Lydie již v české vlasti. Maturovala na gymnáziu v Zábřehu na Moravě v roce 1950. Studium na evangelické teologické fakultě jí bylo znemožněno z politických důvodů: měla informovat, jak by uspořádala narozeninové oslavy k počtē J. V. Stalina. Nikdo z tehdejších profesorů jí nepodal pomocnou ruku, všechny sevřel strach. Nepodařilo se ani dálkové studium. Rehabilitována byla až po sametové revoluci, kdy se po řádných zkouškách stala magistrou teologie. Z manželství s J. Cejpkem se narodilo pět dětí. Rodinné starosti a traumatické svízele nezabránily jubilanťce v bohaté sborové a pastyřské činnosti. To jí přineslo ty „odřené nohy“ (cit. ze S. Kierkegarda), postupně čím dál víc i doslovném smyslu. Působila v Zábřehu, v Kyjově (presbyterka, kurátorka, navštěvovatelka nemocných, organizátorka, učitelka mládeže, po sametu i oficiálně ve školách), zčásti ve Sněžném (zde přednášela například o Husovi). V poslední době je delegována synodní radou ČCE na mezinárodní konferenci usilující o biblicky legitimní dialog křesťanů a židů. Tam si vysloužila velkou vážnost. Uplatnila svá stanoviska i na některých synodech. Píše do církevních časopisů, také Křesťanská revue otiskla několik jejích promikavých studií. Téma: židovská otázka křesťanskými očima, kázání jakoby mysticky prozářené, výklady Písma, glosy k aktivitám jiných. Je i dobrou básnířkou, jest doufat, že se její básně časem objeví v tisku.

Od začátku svých let rozdvála sourozencům i rodičům bohatou energii ducha, často se ocitla v prostřednické roli („stála v mezerách“), stávala se Sisyfem touhy, naděje, z níž jí nikdo (bolševik, osobní nepřátelé, konspirovaný nezájem („jo, paní Cejpková by taky ráda něco rekla“ – lehký smích) nevyvedl a nevyvede. Nakonec ještě

jedem Kierkegaard: „Jdi s Bohem k Bohu. Udělej vždy jeden krok, který můžeš udělat... A nikdo, ani největší z lidí... nemůže učinit víc než ty.“

LYDIE CEJPKOVÁ – JITROCEL A MEČ

Laskavá jako průvodkyně tunely
Yzopu užívá včas jako penicilin naděje
Dívá se modřima očima do mátoch tetanicých dní
Inspiruješ putující generace jitrocelovými vizemi
Efatujuješ mdlé osudy českých církviček

Co jsem? Bůh mi to možná jednou pošeptá
Ekzemy starost? Stáří? Mlčení k mým myšlenkovým vynálezům?

Já vím, že Vykupitel můj žije
Prachu se nelekám, z něho se líhnu v lihu milosti
Ocitám-li se mimo, je to únava nebo třetí nebe
Vrby jsou mi kvůli citerám

Árii jestli zpívám? Ano. Jsem tvá, můj Bože

DOKUMENT

DABRU EMĚT

(Židovský dokument o křesťanech
a křesťanství)

Pod tímto názvem připomínajícím protoc-
ké slovo Zacharjášovo (Mluvte každý své-
mu bližnímu pravdu... Zach 8,16) pu-
blikoval v září roku 2000 baltimorský
Institut pro křesťanská a židovská studia
(www.icjs.org) pozoruhodný dokument.
Toto prohlášení podepsalo 170 představi-
telů čtyř základních proudů amerického
judaismu – ortodoxního, konzervativního,
reformního a rekonstrukcionistického
(bezprostředně jsou uvedeni: Tikva Fry-
mer-Kensky – University of Chicago, Da-
vid Novak – University of Toronto, Peter
Ochs – University of Virginia, Michael Si-
gner – University of Notre Dame).

Dokument vzbudil zaslouženou odezvu
díky tomuto rozsáhlému názorovému zá-
zemí. Lze se domýšlet, že právě přijatelnost
pro co nejšířší kruhy vedla k formulacím,
které můžeme pokládat za banální prav-
dy. Na druhé straně jsou v prohlášení ně-

která tvrzení, která mohou vyprovokovat
další diskusi. (ad 5 – Byli nacistům křes-
ťané po Židech opravdu hned druhí na
řadě?) Předložené prohlášení je příslibem,
že se snad dočkáme i dialogu, který nebu-
de jen křesťansko-křesťanský či židov-
sko-židovský ale vsutku židovsko-křes-
ťanský!

V posledních letech došlo k dramatickému
a bezprecedentnímu posunu ve vztazích Židů
a křesťanů. Během dvou tisíciletí exilu bylo
židovství pro křesťany náboženstvím, které
ztroskotalo či v lepším případě jen připravilo
cestu křesťanství jako svému naplnění. V de-
setiletích po holokaustu se však křesťanství
dramaticky změnilo. Stále větší počet oficial-
ních autorit, ať římskokatolických či protes-
tantských, vyjádřil veřejně lítost nad křes-
ťanským zneužitím Židů a židovství. Tato
prohlášení směřovala k tomu, že křesťanské
učení a kázání musí být reformováno, aby
uznávalo trvající Boží smlouvu s židovským
národem a oslavovalo to, čím přispělo židov-
ství světové civilizaci i samotné křesťanské
víře.

